

EKADENTS

Näituse avamine REEDEL, 12. aprillil kell 18.00

Näitus on avatud 13.04-28.04

1.mai galerii

Suur-Karja 23

T-P 12-18

Näitusel osalevad: Pavel Grebenjuk, Marten Esko, Eldar Jakobov, Siim Ghert Preiman, Henrik Rakitin, rühmitus SUHE, Gregor Taul, Marta Vaarik, Johan Elm ja Sven Parker

1. Mai Galerii viimaseks näituseks on noorte kuraatorite ja kunstnike ühisnäitus "Ekadents", mis haakub 2012. aasta sügisel teravalt esile kerkinud kaasaegse kunsti diskussiooniga. Kuigi kaasaegse kunsti maine ühiskonnas on madal, nopitakse sel väljal rahvusvaheliste tunnustuste, eraraha jätkuva sissevoolu jms. näol üha magusamaid vilju. Kunsti maine ei ole problemaatiline ainult Eestis, sarnases olukorras on kaasaegne kunst üle terve maailma. Seda silmas pidades oleme hüljanud vana ja uue, õige ja vale vastandamise ning naudime kaasaegset kunsti küll mõneti dekadentlikult, kuid siiski sellisena nagu ta on.

Algselt Eesti Kunstiakadeemia kõige ärksamaid tudengitöid esitav Marten Esko, Siim Ghert Preimani ja Gregor Tauli kuraatorinäitus arenes põlvkondlikule keelele toetudes kuraatorite ja kunstnike kollektiivseks platvormiks, kus teosed sündisid ühise mõttetöö viljana ega ole seetõttu ainsale autorile omistatavad. Lisaks oleme teosed, mis erineval moel tõlgendavad nimetatud diskussioonis esile kerkinud probleeme, ent suhestuvad vältimatult ka päevapoliitikaga, varustanud selgitavate seinatekstidega. Soovime leida ühise keele kui mitte kõigi, siis vähemalt võimalikult paljude külastajatega. Nii tahame välistada näitusele ning teostele vaid eelarvamustel põhinevate hinnangute andmise.

"Ekadentsi" publikuprogrammi raames toimub galeriis kunstiteoste avalik söömine, mille toimumisajad avaldame näituse Facebooki lehel. Näituse lahtiolekuaegadel on avatud infopunkt, kus on alaliselt kohal vähemalt üks autor, kes vastab korduma kippuvatele küsimustele kaasaegse kunsti vallas.

tekst: Marten Esko, Siim Ghert Preiman, Gregor Taul

pressiteate koostas Anders Härm

rohkem infot:

anders@ekkm.ee

tel: 50 84570

1. mai galeriid toetavad: EKKM, Valge Kuup, Lagemik, Balteko Arendus OÜ

Valides need konkreetset kunstnikud, me enam-vähem teadsime, mis vastused nad meile annavad, kuid oluline ei olnud sealjuures mitte vastus ise, vaid vastuseni jõudmise protsess ning vastuse sõnastus. Muidugi mängis rolli eelnevalt valminud visand tulevases näitusest, sellel põhines ka valik, kuid selle vormiline/füüsiline pool on ühise protsessi tulem. Sealjuures oli peamiseks soov heita kriitiline pilk kunstimaastikul toimuvale ning mingil moel kaardistada või näitlikustada leiduvaid paradoksaalseid nüansse. Me ei ürita lahendada probleeme, mis veel – ja just nimelt veel – ei kuulu meile, vaid üritame neist aru saada, neid esile tuua ja nende üle mõtlema panna. Eelkõige panna mõtlema veel mitte nii keskselt kunstimaastikul tegutsevaid ja paiknevaid tudengeid – kaasaarvatud siinkirjutat – hetke olukorra üle. Saada aru konteksti(de)st ja endast – siduda ennast olevikuga ja olevikku endaga. See kõlab väga idealistlikult, kuid toimib pigem nagu reaalsuskontroll, saamaks aru, kes/kus me oleme ja mis meie ümber toimub.

Kohatine dekadents võib ennast ajutiselt ära tasuda, tuues endaga kaasa teatava õitsengu ja näivalt toimiva süsteemi, kuid see ei ole võimeline jätkuma, hoolimata faktist, et see seda teeb. Kui pildil on midagi valesti, siis kas see ei peaks üksiku “vale detaili” asemel seadma kahtluse alla kogu pildi? Mingi hetk peab toimuma verevahetus, kui see juba juhuslikult toimuma pole hakanud, ja miks mitte seda võimendada? Võimendamine ei tähenda siin kontekstis mitte tahtlikku või välist suunamist vaid teadlikumaks muutmist, millele järgneks (ideaalis) vabatahtlik ja seesmine valik – mitte järgida, vaid mõelda ja otsustada.

Kindlasti on oluline noorema põlvkonna kaasamine kunstieksistentsialistlikesse aruteludesse. Sellest tekib kohustus end hetke ja olevikuga siduda, saada aru enda paiknevusest ja rollist, ning olla valmis tulevaks. See ei ole mingi ideoloogiline protsess, kuigi ma ei usu, et meist keegi tegelikult teab, mida me teeme, aga me teeme seda ikka.

Sealjuures ei ole oluline mingisugune poolte valik, see ei ole laetud vaadetele või vastandumisele tuginev kriitika, vaid põhineb näitlikustamisel ja konteksti vahetusel, et arusaam olukorra absurdusest tekiks mõtlemise tulemusel. Miski ei ole must-valge ning sellest näilisest musta-valge konfliktist kõrvale jääjad ei ole tingimata väljajääjad. Neutraalne positsioon ei pea tähendama ükskõiksust ega arvamuse puudumist, vaid ikkagi seisukohavõttu, sest ka valimata jätmine on valimine, kui teatakse, mis valikuks on.

Kunst ei kardata ja seda ei pea kartma, seda ei pea usaldama, kuid see tuleks lõpuni kuulata. Eelarvamused ei ole arvamused ja arvamus ei vaja aru saamist, selle sõna kitsas tähenduses, vaid mõtlemist ja kogemist.

Miks mitte-mõelda? – Miks mitte-olla?

Marten Esko

Ekadents. Kontseptsioon nagu on, aga üht kindlat statementi mitte. Kaasaegse kunsti diskussioonil on nii mitu tahku, et vaid üht valides on väga lihtne tasakaalu kaotada. Me täidame ruumi ideedega, mis ei ole alati seotud selge töö või autoriga, aga mis on kindlalt põimitud kogu meie ettevõtmise kangasse. Galeriis hõljuvad mõtted ja emotsioonid mida me kõik – noored kunstnikud-kuraatorid – mingi piirini jagame. Juba alguses sai meile selgeks, et neutraalsus või isegi vastuseis ei kannu endas negatiivset energiat ning ei lõhu grupi ühtsust. Nii on ka tööd, mis minu eest ei seisa, ei kõnele, sama palju minu omad kui teised. Meil ei ole vaja kedagi veenda, kedagi enda poolele üle tuua või endasse uskuma panna. Kuulake meid ära, mõtelge kaasa ning arutame siis edasi. Kaasaegses kunstis leidub kõigi jaoks midagi. Möödunud avangard on lammutanud vormi ja sisu piirid, nüüd saab igaüks end sobivas meediumis väljendada. Kõik on lubatud, kaasaegne kunst on absoluutne loominguuline vabadus.

Noored koos. Teise kursuse kunstiteaduse tudengina tunnen kõikidele üliõpilastele omast survet leida (kunsti)elus oma kindel koht. Ekadents on meie võimalus sellele survele alla anda. Me leidsime teineteist - mis on ilma ühise majata üldiselt võimatu - ning kasutame ühist jõudu, et üheksakümnendate põlvkonnale ka meie olemasolu teatavaks teha. Me ei taha eelnevat põlvkonda mahakandmisele saata, vaid kunstimaailma aknaid veidikene paotada, et kopitanud vestlusesse värsket õhku ja uusi mõtteid tuua. Vaid koos, kõikide põlvkondade kogemusi liites, saame edasi liikuda. Ei eksisteeri absoluutset tõde, ei ole olemas ühte õiget viisi kuidas teha kunsti(kriitikat).

Demokraatlikus ühiskonnas ei ole dissidente. Ei ole õigeid ja valesid arvamusi, on erinevad seisukohad.

Tolerants ei tähenda nõrkust või ebakindlust. Kindlasti ei tähenda ta ka kartust oma ideede ees. Neutraalsus ei tähenda ükskõiksust. Tunnen, et pean seda ütleva. Kas mõistan neid sõnu valesti või unustab ühiskond vahel nende tähenduse? Kaasaegse kunsti diskussioonis on mõttetut otsida õigeid vastuseid, on mõttetut end kellegagi vastandada.

Me elame ajaloojärgsel ajal ning pidevalt juhtub, toimub, happenib liiga palju aega, et seda lugudeks ümber jutustada. Keel on ühiskonna relv, tema enda loodud vahend. Mida kaugemale/sügavamale enda sisse me vaatame, seda raskem on eest leitud sõnadesse panna. Meil läheks vaja rohkem komasid, mõttekriipse, kõrvallauseid ja muud säärast, kui oleks otstarbekas.

Iga kord kui tuleb teemaks minu eriala, küsib mu TTÜ-s õppiv sõber siiralt, ilma kavala muige ja tagamõtteta, et mis see kunst siis on. Ma jään talle alati vastuse võlgu, sest mida lähemale ma sellele teadmisele jõuan, seda keerukamaks muutub vastus. Ma saan öelda, et ma õpin kunstiteadust, ma saan öelda, et mul on seljas sinine triiksärk. Ma saan öelda, et ma tunnen ennast hästi, aga seda hästi tundmist, seda tunnet ennast ma kirjeldada ei suuda.

Kaasaegsus on abstraktsioon, mis kunsti tähenduse selgitamist ainult keerukamaks muudab.

Kunst on. Selle tajumine ja mõistmine, veelgi enam selle kirjeldamine, on sõnade haardeulatusest väljas.

See siin on meie kunst.

Siim Ghert Preiman

Miks kaasaegne kunst inimestele närvidele käib?

Vaadates Maa elule kahtlustava marslase pilguga, võiks teha järgmise üldistuse: inimesed suhtlevad siin kas a) üksteisega või b) asjadega (ka nähtamatutega). Selle planeedi kunstiajalugu on marslase jaoks ennekõike jutustus sellest, kuidas inimesed läbi ajastute asjadesse suhtunud on. Kunsti roll paistab olevat oma aja inimeste- ja asjadevaheliste suhete tõlgendamine.

1950. aastatel Ameerika Ühendriikides ning 1960. aastatel Lääne-Euroopas ületas majandus esmakordselt piiri, millest alates tootsid ühiskonnad rohkem kaupa kui inimesed seda tarbida suutsid. Asju sai rohkem kui vaja: sootsiumid, mille käimatõmbavaks jõuks oli seni olnud puudus, pidid end ümberkorraldama *valikuid langetavateks* kultuurideks.

Ületootmiseni jõudmine oli loomulikuks etapiks Lääne ühiskonnale, mis on valgustusajastust saati ülimalt väärtustanud asju ning nende tegemist. Sellise fetišeeriva süsteemi näideteks on nii positivistlik filosoofia, teadus kui tõe põhiline kriteerium, tööstusrevolutsioon, aga ka individuaalset loojat armastav kunstikultuur.

Mõeldes 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi alguse kunstimaailma geeniustele, näeme, et kuigi neid on hinnatud nii maalijameisterlikkuse, terava värvitundlikkuse, teoreetilise põhjallikuse vms võime tõttu, siis fundamentaalsel tasandil kõneleb nende looming tootmise kihust. Sellist kunsti ja ilu (mis vaieldamatult ka tänapäeval eksisteerivad) kinnistavad kunstikriitika ja -ajalugu esitlevad loomingut kui tootmise rafineeritud essentsi. Teame neid sõnu nagu loomise ilu ja valu...

Marcel Duchamp oli esimene – ja äärmiselt ettenägelik – Lääne kunstnik, kes kunstiteost tootva loomisakti kahtluse alla seadis. Tema jaoks ei olnud oluline pissuaari valmistaja, vaid selle näitusele valija, eksole. Sellega seoses on ka mõistetav, miks tõusis Teise maailmasõja järgses kunstikultuuris esile kuraator. See, ametilt kunstivalikuid tegev professionaal, on tõestuseks selle kohta, et olukorras, kus maailmas toodetakse rohkem kui tarbitakse, ei saa kunstikultuuris olla kõige kõige väärtuslikumaks oskuseks enam tegemine/loomine/tootmine, vaid *valikulangetamine*. Me kõik oleme ju tuttavad argise olukorraga, kus enese selga riideid või koju sisustust valides, seisame silmitsi lõputuna näivate võimalustega. Sealjuures ei ole tähenduslikud vaid üksikud valikud (kas müts või kaabu?) vaid kõikide üksikute valikute kokku kõlamine. Kõlab ehk ontlikult, aga 2013. aastal elab Eestis vähe inimesi, kes ei ole oma elu kuraatorid.

Tulles tagasi kaasaegse kunsti juurde, näen ma, et nii mitmed siinsed inimesed on kaasaegse kunsti suhtes tõrjuval positsioonil seetõttu, et nad esitavad tänasele kunstile nõudmisi, mis kehtisid sada ja enam aastat tagasi – mõtlemata sealjuures sellele, et meie aja kunstniku jaoks on mõttetu ja võimatu elada sajanditaguses asjade maailmas. Küllap tuleneb see puudulikust haridusest. Ka minugi kunstiajaloo tunnid lõppesid gümnaasiumis Jackson Pollocki dekadentlike maalidega, mistõttu hindasin ebaõnnestunult mitme aasta jooksul kaasaegset kultuuri eelarvamustepagasiga, mis pärines sajandi eelmisest poolest, arvestamata sealjuures hilisematele psühheedelsetele-, semiootilistele-, seksuaal- jmt revolutsioonidele. Kaasaegselt kunstilt vanamoodsat terviklikkust oodates (mis on õigupoolest samuti soovunelm), peaksime enda ümber aktsepteerima ka sajanditaguseid ebainimlike tehaseid, kus enamik rahvastikust töötab eviktoriaanlikku seksuaalkasvatust, hariduse ligipääsmatust ja siis kunsti, mis on suures osas selle (taas)tootmise teenistuses. Mitte et ta tänapäeval seda ei oleks, sest siin on peidus üks iseäralik ebakõla:

Hoolimata ületootmiseni jõudmisest (või langemisest?!) ei näi sellel lõppu tulevat. Kuigi kultuuriliselt oleme omandanud selekteerimismeisterlikkuse, siis majanduslikust süsteemist tulenevalt on meie mõtlemine põhimõtteliselt tootmist väärtustav. Oleme tootva mõtlemise vangid: töö tegemine on hea, millegi tegemine on hea, valmis saamine on hea, viimistletus on hea, asjalikkus on hea, asjaajamine on hea...

Minu silmis võib kaasaegne kunst selle olukorra oskuslikult välja tuua, kui vaid vaataja tahaks ja oskaks seda näha. Kuraatoritel on siin märkimisväärne roll: tuletamaks nii vaatajatele kui kunstnikele meelde, et tootmishullusest vabanemiseks tuleb meil esmalt saada oma kultuuri suhtes dekadentideks, et seejärel ümbersündida kaasaegseteks inimesteks.

Gregor Taul